

Imrik Zsófia

Restaurálási dokumentáció

**Holland festő, a XVII. századi Aelbert Cuyp
modorában: Lovasok kocsmá előtt,
XVII. sz. (?)**

Magyar Képzőművészeti Egyetem
Restaurátor Tanszék
2012-2013-as tanév

Restaurálási dokumentáció

Restaurátor: Imrik Zsófia

A restaurálás helye és ideje:

Magyar Képzőművészeti Egyetem, Restaurátor Tanszék
2012-2013-as tanév

A restaurált tárgy meghatározása:

Témája: Lovasok kocsmá előtt

Alkotója: Holland festő, a 17. századi Aelbert Cuyp modorában

Származási helye: Kassa

Keletkezési ideje: 17 sz. ?

Anyaga: Tölgyfa fatáblára festett olajkép

A kép méretei: 41,5 cm x 58,5 cm x 6 mm

A műtárgy tulajdonosa: Szépművészeti Múzeum, Régi Képtár

Leltári szám: L.3.002

A műtárgy leírása átvételkor, szemrevételezéssel

A kép leírása:

A németalföldi zsánerkép jelenete egy vidéki kocsmá előtt játszódik. A kocsmáajtó mellett három férfi látható, két lovas tiszt és egy szolga. A nyeregben ülő tiszt nagy karimájú tollas kalapot visel, vörös justaucorps-t és combszimat csatlós sarkantyúval. Vállán átfektetett fegyverszíján (bandallér) kard. A lova mellett álló - hasonló öltözetet viselő - másik férfi feléje fordul. Kalapja kisebb és fehér nyakkendővel visel. A ló kantárját fogó szolga rheingráfot (buggyos nadrág) hord harisnyával, egyenszen vágott cipővel, nyakkendővel és kalappal. A lovasok valószínűleg vadászatra indultak, mert a lábuk mellett egy vadászkutya látható a képen. A kocsmá udvarán kakas és tyúkok kapirgálnak. A háttérben vitorlások úsznak a vizen, a túlsáron magas torony és épületek tőnnek fel.

Történeti, művészettörténeti vonatkozások:

A képen látható személyek öltözete alapján a kép a 17. század közepére datálható.

A kutya fajtája angol pointer, ő a vadászkutyák arisztokratája. Mint az angol telivér a lovaknál, olyan előkelő helyet foglal el a pointer a vizslák között. "Az első írásos emlékek a pointerről a 17. századból származnak. Az 1650-es években még az agár-coursing volt a legkedveltebb vadászati forma, azonban már ennél is használtak pointereket. Nekik kellett megkeresniük a nyulakat.

Miután megtalálták őket, szabadjára engedték az agarakat és kezdődhetett a vadászat.”¹

Jáky Orsolya 1997/1998-ban restaurált diplomamunkája nagyon hasonlít ehhez a képhez. Az Aelbert Cuyp után készült olajfestmény címe: Folyóparti táj lovasokkal. A kép 18. századi másolat, anyaga tölgyfa, mérete 90x142 cm. A Szépművészeti Múzeum raktárában található, leltári száma: 907. Az ugyancsak tölgyfa táblára festett jelenet lovaik mellett beszélgető tiszteket ábrázol. A lovak kantárját egy szerezsen férfi fogja, mellettük vadászkutyák és legelésző szarvasmarhák. A háttér is hasonló, vízpart tornyos épületekkel.

Angol pointer

Aelbert Cuyp után: Folyóparti táj lovasokkal, tölgyfa, 90x142 cm, 18. sz.-i másolat

¹ <http://kutya.hu/Cikk.aspx?id=5591>

Hordozó:

A festmény hordozóját 2 db 6 mm-es vastagságú tölgylemezből állították össze. A tábla élszedett. A két lemez között eredeti toldás található, melyet a táblakészítés során illeszthetett be a mester. A toldás nyoma az előoldalon is látható. A tábla ragasztása a toldás felső összeillesztésénél elvált, ezt újra ragasztották, a ragasztó néhol kitüremkedik. Fecskefarok csapolásokkal erősítették meg. A holland területeken ez a fajta csapolás a 15-16. században volt jellemző. Mivel a képet 17. századnak tartják, nem valószínű, hogy eredeti lenne a fecskefarok csapolás, hiszen abban az időben nem volt jellemző az alkalmazása. Valószínűleg 19. századi lehet. A fecskefarok helyzete is utal rá, hogy a ragasztás a toldás felső részén válhatott el először, ott van a fecskefarok közepe. Később a toldás alsó részén is elengedett a ragasztás, ez az oka, hogy a tábla két darabra esett szét. A bal oldali csapolás mellett látható kicsi hiány akkor keletkezhetett, amikor kiszedték a fecskefarkakat.

A fatáblán négy cédula található, rajtuk a következő számok és felirat állnak: K.41, 1811.R 453, L 3.002, Landscape Cuype. Az L 3.002 a legújabb leltári száma. A fatáblán további fehér számok krétával felírva: 46/4/8.

Alapozás, festékréteg, lakkréteg:

Szemrevételezéssel megállapítható a kép szélein és a szétválásnál lévő hiányokban, hogy az alapozás fehér színű és vékonyan felhordott. A festékréteg vékony, a csúcspényeket pasztózus ecsetvonásokkal festették. Nem sok javítás látszott rajta. A lakkréteg erőteljes sárgás színtorzulást okozott, több helyen megkarcolódott a lakkréteg, főleg a tábla felső részén.

Festékréteg-hiányokkal alig találkoztunk, csak a kép szélein fordultak elő.

A műtárgy leírása átvételkor, vizsgálatok alapján

Súrló felvétel:

A súrlófényes fototechnikai vizsgálatok során erőteljesebben megmutatkoztak a poros felületű festmény sérülései, pl. a karcolások, a kép szélein lévő festékkipergések és a hordozó felületi jellegzetessége mint a vízszintes vonalak, valamint a toldás. A kép szélein keretezés nyomai láthatók. A hátoldalon hiányoznak a csapok.

Infravörös felvétel:

Bizonyos pigmentek visszaverik az infravörös sugárzást, és világosan jelennek meg. A háttér, a testszínek, a vörössel festett masnik, a lovas tiszt justaucorps-ja, a kakas taraja és a tyúk is világosak az IR felvételen. Olyan fehér és vörös pigmenttel festették őket, melyek az infravörös sugárzást visszaverik, pl: az ólomfehér és a cinóber.

UV-lumineszcens felvétel:

A felvételen a tárgy bevonatának lumineszcenciája jelenik meg. Az egész kép zöld színben lumineszkál. A sötét, kicsi foltok átfestések a két lovon, a ló patája mellett a földön, a kép alsó részén, a kocsmá épületén és a koszorún.

A fehérrel kevert színek világosan lumineszkálnak, pl. a háttér színe, a kutya, a kakas, a vitorlások és a tiszték nyakkendője.

A keretezés nyomai kontrasztosabban látszanak.

A hátoldal sötéten jelenik meg, csak az ékek helyén lévő ragasztóanyag, a toldás menti ragasztóanyag és a karcolások nyoma lumineszkál zöldesen. A leltári cédula hófehér színben jelenik meg, a rajta és mellette lévő számok feketén.

UV-reflexió felvétel:

A lakkréteg állapota látszik jól a felvételen. A képet egységes lakkréteg borítja. A lakkréteget ért karcolások jobban kivehetők.

Beavatkozások

Kutatóablakok:

A tisztító és feltáró próbát etil-cellosolvval végeztem, terpentines visszatörlést alkalmaztam.

A hátoldal tisztítása:

A hátoldalról meleg vízzel áztattam le a cédulákat.

A hátoldalt Ultraderm pasztával (zsralkohol-szulfát) tisztítottam.

Tisztítás, feltárás:

A képen kevés átfestés volt. Az egységes, megsárgult lakkréteget eltávolítottuk, mert zavaró optikai változást okozott.

A tisztítást és feltárást etil-cellosolvval végeztem, mely lakkpuhító, egyenletes lágyító hatású. Az etil-cellosolv alkohol származék, az etilén-glikol monoetilére, mely mint etilén-glikol származék, kitűnő lágyító. Alkonek hatására nem lágyult fel teljesen a lakkréteg, az acetone pedig azért nem volt alkalmas, mert túl gyorsan elillan.

Az illesztéseknél lévő ragasztóanyagot mechanikus módon, szikével távolítottam el.

Szilárdítás

A hátoldalt, és az összeragasztandó éleket Paraloid B 72-vel itattam be.

Összeragasztás, a csapolások pótlása, a hátoldal retusálása:

A két részre szétesett fatáblát kétkomponensű epoxi-gyantával (24 óráig) ragasztottuk össze. Asztalos szorítókkal rögzítettük és hagytuk 1 napig száradni. A fecskefarok csapokat a fatáblára merőleges szálirányú tölgyből készítettük, beragasztottuk, felületüket megcsiszoltuk. A hiányokat faliszttal tömítettük. A csapokat és az összeillesztést porfesték és Eurocryl keverékével retusáltuk.

Tömítés:

A festékkipergések helyén tömítéssel egyenlítetttem ki a felszínt. A tömítéshez használt massa a következő alapanyagokból készült: hegyi kréta (CaCO_3), 20%-os, vízben duzzasztott felmelegített zselatin, pár csepp Palma Fa ragasztó és ugyanennyi hármas keverék (egy rész lenolaj, egy rész velencei terpentín és egy rész terpentínben oldott dammár gyanta keveréke).

A retusálás aláfestése:

A tömítéseket Schmincke akvarellal festettem be a megfelelő színűre.

Esztétikai helyreállítás, lakkozás, retusálás:

Az akvarell retust követően két réteg lakkot vittem fel, mely egy rész terpentínben oldott dammár gyanta, egy rész lakkbenzinben oldott Paraloid B 67 és egy rész lakkbenzin keverékéből állt. Miután a lakk érintése szárazzá vált, beilleszkedő retust kapott, melyhez csökkentett kötőanyag tartalmú olajfestéket és a lakkal azonos kötőanyagot használtam.

A leltári cédulákat Planatol és Klucel M 1:1 arányú keverékével ragasztottam vissza a fatábla hátoldalára.